

5. Підготовка та розміщення інформації про коледж у друкованих та електронних «Довідниках для абітурієнтів».

Отже, підводячи підсумки, слід зазначити, що профорієнтаційна робота як невід’ємна складова повноцінного функціонування навчального закладу має кілька пріоритетних завдань, зокрема: – організація агітаційно-роз’яснювальної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах, професійних ліцеях, центрах підготовки та перепідготовки робітничих кадрів, на підприємствах, в організаціях, установах;

- рекламно-інформаційна діяльність у засобах масової інформації;
- участь у загальноміських та районних виставках, конкурсах, ярмарках, презентаціях;
- проведення Днів відкритих дверей, інших масових заходів;
- організація навчального процесу довузівської підготовки через підготовчі курси;
- співробітництво за договорами з навчальними закладами, організаціями, установами, підприємствами.

Таким чином, проведення профорієнтаційної роботи – це проблема, яка охоплює весь комплекс факторів, що впливають на розвиток і становлення особистості.

Рабчун О.С.

*кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник, завідувач відділу,
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського*

Рабчун І.В.

*студентка,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова*

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ДЖЕРЕЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АРХІВНИХ ФОНДІВ ОСОБОВОГО ПОХОДЖЕННЯ У ФОНДАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

Відповідно до глобальних процесів інформатизації інноваційний розвиток бібліотек здійснюється на кількох рівнях – комп’ютеризації, автоматизації функціональних підсистем та інформатизації на базі системно-мережевих інформаційних технологій. Оскільки кожний із рівнів утворює певні діяльнісні середовища, котрі мають свої ознаки, завдання, правила, матеріальну і змістовну частину, то без виконання завдань першого рівня неможливо перейти на наступний рівень функціонування і розвитку бібліотечної системи [1, с. 146].

По мірі еволюції бібліотечних технологій книгозбірні України поступово перетворюються з установ зі збереження книг в бібліотеки «без стін», коли

користувач може звернутись до ресурсів своєї бібліотеки, бібліотек корпорації або великих бібліотек країни з будь-якого університетського чи домашнього комп'ютера. Таким чином, в них спостерігається закономірний рух в інформаційному просторі, який полягає в послідовному переході від техносфери бібліотек до інфопростору суспільства і передбачає вільний обмін інформацією і знаннями [2, с. 166].

Але це стає реальністю тільки при такій моделі бібліотеки, яка подолає в своєму розвитку наступні сходинки складових інформатизації: здійснення моніторингу відповідності інформаційних потреб користувачів та інформаційних ресурсів бібліотеки; автоматизацію основних технологічних процесів; формування електронної бібліотеки; освоєння можливостей Інтернет-технологій; оновлення інформаційної продукції та послуг; участь у корпоративних бібліотечно-інформаційних системах; підготовку бібліотекарів і користувачів для роботи в електронному середовищі [2, с. 165-173].

Безумовно, підключення до мережі інтернет – один з основних етапів інформатизації книгозбірні, певна об'єктивна необхідність для оперативного та повного інформаційного забезпечення користувачів. Але, якщо бібліотека користується тільки тією інформацією, яку пропонують інші користувачі Мережі, то вона стає пасивним учасником інтернет-ринку. Сучасна бібліотека здатна і повинна сама пропонувати свої ресурси через інтернет, відбуваючись як активний гравець на інформаційному ринку.

Аналізуючи поняття інформатизації та специфіку роботи бібліотек можна визначити основні напрямки інформатизації бібліотек в умовах сучасного суспільства. Ними є:

1. Створення умов для засвоєння необхідного рівня автоматизації діяльності і входження до відповідних інформаційних мереж;
2. Забезпечення безперешкодного доступу до інформації користувачам;
3. Створення відповідної системи доступу, представлення і використання інформації;
4. Забезпечення представництва генеруємої інформації в інформаційних мережах.

Для аналізу процесу інформатизації в НБУВ необхідно навести наступні дані:

- чисельність фондів складає – понад 15,5 млн. одиниць зберігання;
- кількість користувачів за єдиним читацьким квитком понад 230 000;
- книговидача понад 5 млн. одиниць зберігання;
- обсяг електронних БД – понад 200;
- кількість комп'ютерів – понад 300;
- доступ до інтернет – понад 250.

Зауважимо, що опрацювання фондів особового походження здійснюється у двох Інститутах НБУВ: Інституті рукопису та Інституті архівознавства.

Для конкретного розуміння ситуації, що склалася, проаналізуємо за поданими вище показниками обидва Інститути.

Інститут рукопису:

- обсяг фондів – понад 500 тис. одиниць зберігання;

- кількість співробітників – 39 осіб;
- кількість комп'ютерів – близько 30;
- доступ до інтернету – всі.

Інститут архівознавства:

- обсяг фондів – понад 500 тис. одиниць зберігання;
- кількість співробітників – 32 особи;
- кількість комп'ютерів – близько 25;
- доступ до інтернету – всі.

З 2009 р. НБУВ користується єдиною системою автоматизації бібліотеки – ІРБІС. Система автоматизації бібліотек (САБ) «ІРБІС» це програмне забезпечення створене для автоматизації бібліотечних процесів і призначена для використання у бібліотеках будь-якого типу. Розробником даної системи є Асоціація ЕБНІТ (Росія). Система повністю відповідає міжнародним вимогам і підтримує усі вітчизняні бібліографічні стандарти і формати. Система дозволяє опрацьовувати усі види видань. Інтерфейси системи максимально наближені до потреб користувача.

САБ «ІРБІС» сумісна з російським і міжнародними форматами представлення бібліографічних даних RUSMARC/UNIMARC/MARC21 на основі засобів двосторонньої конверсії даних. Система дозволяє створювати і підтримувати будь-яку кількість баз даних, що містять Електронний каталог або проблемно-орієнтовані бібліографічні бази даних, пропонує технологію автоматичного формування словників, на основі яких реалізується швидкий пошук по будь-яких елементах опису і їх поєднаннях.

Засоби каталогізації дозволяють обробляти і описувати будь-які види видань, включаючи нетрадиційні, такі як аудіо- і відеоматеріали, комп'ютерні файли і програми, картографічні матеріали, ноти і так далі.

Система підтримує традиційні «паперові» технології, надаючи можливості для отримання широкого спектру вихідних форм: починаючи з листів замовлення і книги сумарного обліку і закінчуючи покажчиками і усіма видами каталожних карток.

Система пропонує засоби для ведення і використання Авторитетних файлів, баз даних УДК, ББК, ГРНТИ і Тезауруса, включає технології, орієнтовані на використання штрих-кодів і радіоміток на екземплярах видань і читацьких квитках.

Система включає засоби, які дозволяють використати в якості ілюстративного матеріалу будь-які зовнішні по відношенню до бібліографічного документу об'єкти, такі як повні тексти, графіка, таблиці, аудіо- і відеоматеріали, а також ресурси Інтернет. Підтримує багатомовність (тобто введення даних на будь-яких мовах) на основі UNICODE.

Для користувача програма ІРБІС представлена на сайті НБУВ і має наступний вигляд (Додаток Б).

На даний момент, НБУВ користується системою «ІРБІС-64», основними характеристиками якої є:

- повна сумісність з російськими та міжнародними форматами представлення бібліографічних даних RUSMARC / UNIMARC / MARC21 на основі засобів двосторонньої конверсії даних;
- широкі можливості для адаптації умов роботи конкретної бібліотеки на основі інструментальних засобів настройки та профілів користувачів;
- створює і підтримує будь-яку кількість баз даних, що становлять електронний каталог або є проблемно-орієнтованими бібліографічними базами даних;
- обробляє і описує будь-які види видань, включаючи нетрадиційні, такі як аудіо- і відеоматеріали, комп'ютерні файли і програми, картографічні матеріали, ноти і т.д. засобами каталогізації;
- система працює в архітектурі клієнт-сервер, забезпечуючи взаємодія клієнтських додатків (призначених для користувача АРМов) і сервера БД на основі протоколу TCP / IP як в локальних, так і в глобальних мережах.

Перейдемо до конкретного опису роботи з фондами особового походження. Серед представлених баз для користувачів немає окремої бази «фонди особового походження» чи «особові архіви», тому пошук слід здійснювати через сайти Інститутів.

Інститут рукопису пропонує список особових архівних фондів на сайті НБУВ. На жаль, детальнішу інформацію можна знайти лише у паперовому вигляді, а саме [3].

Опрацювання фонів триває і понині, створюються електронні каталоги та бази даних, однак не всі вони на сьогодні доступні користувачам в електронному вигляді.

Цікавим, на нашу думку, є те, що у Інституті рукопису створені імідж-каталоги. Імідж-каталог – упорядкований масив оцифрованих каталожних карток одиниць зберігання. Є тимчасовим рішенням на шляху до повноцінного електронного каталогу у бібліотечній та архівній справі тощо. Подає документи лише у форматі бібліографічної картки, отриманий у результаті ретроконверсії. Для створення електронних імідж-каталогів використовують систему «ІРБІС».

Процес створення імідж-каталогу складається з двох етапів (які можуть виконуватися послідовно або паралельно з певним часовою затримкою) [4]:

- сканування карткового каталогу;
- формування БД імідж-каталогу на основі сканованих образів каталожних карток, що включає процес автоматичного розпізнавання їхніх текстів.

Інститут архівознавства у складі фондів виділяє окремі частини фондів особового походження, адже зберігає особові архівні фонди Національної академії наук України.

У представленій базі даних (ресурс у стадії наповнення) представлено 232 особи, чий архів зберігається в Інституті архівознавства НБУВ.

Кожна особа описана наступним чином:

- порядковий номер;
- назва фонду, що включає ПП, роки життя, посада та звання;
- номер фонду;

- кількість описів;
- обсяг фонду;
- описи фондів.

На жаль, з детальною інформацією щодо кожного фонду можна ознайомитися лише в читальному залі Інституту архівознавства.

Список використаних джерел:

1. Чжао Лін. Національна бібліотека у стратегіях подолання цифрової нерівності: дис. канд. наук з соціальних комунікацій. – Х., 2008. – 201 с.
2. Колесникова Т.О. Інформатизація як умова системних змін в бібліотеках ВНЗ [Текст] / Т.О. Колесникова // Вісник Харк. держ. акад. культури: зб. наук. пр. – Вип. 26. – Х.: ХДАК, 2009. – С. 165-173.
3. Особові архівні фонди Інституту рукопису: Путівник / Ред. колегія: О.С. Онищенко (відп. редактор), Г.В. Боряк, С.Г. Даневич (відп. секретар), Л.А. Дубровіна (заст. відпов. редактора), Н.М. Зубкова, Т.І. Ківшар, С.Г. Кулешов, В.Ю. Омельчук, Ю.А. Пінчук, П.Т. Тронько; Національна академія наук України. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. Інститут рукопису. – К., 2002. – 768 с.
4. Бродовский А.И. Создание имидж-каталогов в ГПНТБ России средствами ИРБИС [Текст]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ellib.gpntb.ru/subscribe/index.php?journal=ntb&year=2009&num=8&art=1> – Назва з екрану.

Семчишина С.В.

викладач,

Національна академія Служби безпеки України

КЛАСИФІКАЦІЯ ДОКУМЕНТІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Плідне та повне використання документів стає можливим за умов чіткої організації інформації, яка зберігається в архівах, бібліотеках та інших центрах документації. Основною ланкою такої організації є системи наукової класифікації документів, які сьогодні розробляються в межах вітчизняного документознавства та суміжних із ним наук.

Актуальність проблеми класифікації документів підсилюється в умовах сучасної інформатизації суспільства, нових особливостей розвитку науки, що проявляються не тільки в диференціації, але й в інтеграції знань. Ці процеси супроводжуються високими темпами нагромадження документальних джерел інформації та певними труднощами їхнього опрацювання.

Окремі аспекти досліджуваної проблеми знайшли відображення в роботах відомих українських і зарубіжних дослідників. Серед них відзначимо праці В.В. Бездрабко, О.М. Загорецької, І.Т. Заїки, С.Г. Кулешова, Н.М. Кушнарєнко, Ю.І. Пелехи, Г.М. Швецової-Водки, які розкривають теоретичні та методологічні аспекти класифікації документації. В той же час, документознавство розвивається і з'являтимуться нові класифікації документів.